

Č. 11.030.

**Pojištění nemocenské, invalidní a starobní:
Smluvený pracovní (služební) poměr jako předpoklad pojistné povinnosti.**

(Nález ze dne 30. ledna 1934 č. 1977.)

Prejudikatura: srov. Boh. A 4330/25, 6480/27, 7632/28, 8001/29, 8172/29, 9455/31.

Věc: Dr. Ing. Oskar H. ve V. proti zemskému úřadu v Praze o nemocenské, invalidní a starobní pojištění.

Výrok: Stížnost se zamítá pro bezdůvodnost.

Důvody: Okr. nemoc. pojišťovna ve V. prohlásila výměrem ze 17. dubna 1929 V. W. v jejím zaměstnání u st-le od 1. listopadu 1928 za pojištěním povinnou ve smyslu § 2 zák. č. 221/1924 Sb., a za předpokladu čl. I zák. č. 117/1926 Sb., že by šlo o zaměstnání podrobené pensijní pojistné povinnosti, za pojištěním povinnou podle § 1 zák. č. 33/1888 ř. z. Stížnosti, kterou na výměr ten podal zaměstnavatel, nevyhověl okr. úřad ve Varnsdorfu v podstatě z toho důvodu, že tím, že V. W. pracuje v jeho závodě, byť i dobrovolně, a on touto pracovní silou, danou mu k dispozici, disponuje, založen byl služební poměr ve smyslu § 1151 o. z. o. a W. kromě toho žádného jiného povolání nemá, takže toto jediné zaměstnání jest jejím zaměstnáním hlavním. Tato činnost podrobena jest pojistné povinnosti ve smyslu § 2 zák. č. 221/1924 Sb., resp. čl. I zák. č. 117/1926 Sb.

Nař. rozhodnutím potvrdil zem. úřad v Praze tento výměr z jeho důvodů, k nimž připojil ještě toto: Z protokolu, sepsaného s majitelem firmy H., vyplývá, že W. jest zaměstnána v závodě dozorem a vyúčtováním expedice, přehlíží poštu a připravuje pro šefa firmy došlé zakázky. Tato výpověď kryje se celkem s výpovědí W., podle níž čte ráno poštu, připravuje objednávky a odpoledne přepočítává účty a přehlíží objednávky. Tyto práce vykonávány jsou každodenně, podle údajů stran bezplatně, při čemž jako motivy tohoto zaměstnání jsou udávány jednak, že práce jsou vykonávány dobrovolně za účelem, aby manželu W.-ové, zaměstnanému u téže firmy, bylo zachováno původní fixum ve smluvené výši, a jednak, že práce tyto jsou vykonávány z nedostatku jiného zaměstnání jako sport. Nezáleží však na motivu, z jakého práce jsou vykonávány. Poměru námezdnímu nevádí ani, zda práce jsou honorovány či nikoli. Důležité jest pouze to, že někdo pro druhého s jeho vědomím a souhlasem, podřízen jsa jeho pokynům, práce nebo služby vykonává, kteréžto předpoklady v daném případě jsou skutečně dány. Ježto zaměstnání V. W. u Ing. Dra H. bylo podle výsledků provedeného šetření jejím hlavním zaměstnáním, jež podmiňovalo její pensijní pojistnou povinnost podle zák. ze 16. prosince 1906 č. 1 ř. z. z r. 1907, resp. z 21. února 1929 č. 26 Sb., podléhala jmenovaná vzhledem k ustanovení čl. I zák. č. 117/1926 Sb. pojistné povinnosti podle § 1 zák. č. 33/1888 ř. z. a nikoli podle § 2 zák. č. 221/1924 Sb.

O stížnosti, vytýkající tomuto rozhodnutí nezákonnost, uvažoval nss takto:

Na sporu jest jediné otázka, zda V. W. ve svém zaměstnání u st-le jest podrobena nemocenské pojistné povinnosti. Není třeba řešiti zvláště, zda otázku pojistné povinnosti V. W. jest posuzovati podle zák. č. 221/24 Sb. či vzhledem k ustanovení zák. č. 117/26 Sb. podle zák. č. 33/1888 ř. z., resp. zák. č. 268/1919 Sb., neboť v obou případech odpověď na ni závisí na tom, zda mezi V. W. a st-lem existoval smluvený poměr pracovní (služební).

Z obou cit. zákonných ustanovení plyne, že vznik pojištění nepojí se k pouhému faktu vykonávání prací nebo služeb, nýbrž že musí tu býti také ještě určitý právní titul, t. j. poměr pracovní (služební) (srv. Boh. A 6480/27). Jen tehdy, jsou-li splněny oba tyto zákonné předpoklady, jest dána pojistná povinnost. Pracovním (služebním) poměrem ve smyslu obou cit. norem rozuměti sluší podle konstantní judikatury nss-u (srv. Boh. A 4330/25, 6480/27, 7632/28, 8001/29, 8172/29, 9455/31 a j.) smluvený pracovní (služební) poměr, který vzniká tím, že strany uzavřely služební smlouvu podle § 1151 o. z. o., t. j. zavázal-li se někdo (zaměstnanec) konati jinému (zaměstnavateli) po nějakou dobu služby. Podstatným pojmovým znakem služební smlouvy, a tedy i služebního poměru, jest podle toho na straně zaměstnancově smluvní závazek konati služby a z toho vyplývající poměr podřízenosti a vázanosti rozkazy zaměstnavatelovými. K tomu, aby došlo ke smlouvě služební, jest třeba souhlasné vůle smluvních stran. Vůle tato může býti projevena s právními účinky nejen výslovně slovy nebo znameními vůbec obvyklými, nýbrž i mlčky takovými činy, které uváží-li se všechny okolnosti, nedávají rozumné příčiny o ní pochybovati (§ 863 o. z. o.), t. j. konkludentními činy, zejména pak také tím, že zaměstnanec s vědomím zaměstnavatele koná mu práce nebo služby a podřizuje se jeho disposiční moci (srv. Boh. A 8172/29).

V nynějším sporu zjistil žal. úřad na základě výsledků konaného šetření, že V. W. vykonává dobrovolně služby v závodě st-lově pro něho s jeho vědomím a souhlasem, podřizujíc se jeho pokynům, a on disponuje její pracovní silou, kterou mu dává k dispozici. Na základě tohoto skutkového zjištění dospěl pak žal. úřad k úsudku, že takto založen byl mezi nimi služební poměr ve smyslu § 1151 o. z. o., maje zřejmě za to, že služební smlouva byla mezi nimi skutečně konkludentními činy podle § 863 o. z. o.

Stížnost prohlašuje výslovně, že nepopírá, že V. W. jest v závodě st-lově obchodně činná a že vykonává tam služby v nař. rozhodnutí uvedené. Fakt vykonávání služeb pro st-le jest tedy nesporný.

Námítka nezákonnosti nař. rozhodnutí, uplatňovaná stížností, vrcholí ve vývodech, jimiž st-l snaží se dolíčiti, že V. W. nevykonává tyto služby v důsledku smluvního závazku. Popírá tedy takto právní existenci služební smlouvy mezi ní a st-lem. Pokud stížnost, poukazujíc na ustanovení vl. nař. z 20. prosince 1927 č. 175 Sb., vydané k provedení zák. o přímých daních č. 76/1927 Sb., o úplatnosti jako nutném požadavku pro vznik služebního poměru, dovozuje, že předpokladem pro právní existenci služební smlouvy jest, aby byla výslovně sjednána odměna v penězích, čehož v daném případě není, jest v právním omylu. Podstatným a nezbytným pojmovým znakem služební smlouvy, a tím ani smlu-

veného služebního poměru jako jednoho z předpokladů pro vznik pojistné povinnosti, není ujednání o odměně za konání služeb. To plyne jasně z ustanovení § 1152 o. z. o., jednajícího o služebních smlouvách, v nichž není stanoven ani plat ani umluvena bezplatnost. Zákon uznává tu tedy za právně existentní i smlouvy bezplatné, a ujednání platu jako esenciální náležitosti pro vznik smlouvy služební vůbec nevyžaduje. Stanoví jen domněnku její úplatnosti. Podle toho, co shora bylo dovozeno, dlužno otázku právní existence služebního poměru s hlediska zákonů upravujících pojistnou povinnost posuzovati podle předpisů o. z. o. o smlouvě služební. Jest proto nerozhodné, jak v jiné speciální normě, vydané jen pro obor daně důchodové, jest služební poměr definován. Poukaz na jeho definici, obsaženou v cit. vl. nař., nemá zde tedy právního významu.

Stížnost popírá také, že by V. W. byla vázána rozkazy st-le a jemu podřízena. Zdůrazňuje, že V. W. koná své práce dobrovolně, aby ulevila jinému úředníku, není povinna st-li ohlásiti, je-li jí zabráněno přijíti do obchodu, je úplně volná ve svém rozhodnutí, zda a kdy do obchodu přijde, a opouští jej podle své vůle a úvahy; nároku na dovolenou nemá. Její činnost jest jen adm., kterou vyvíjí samostatně, ježto jest plně obeznámena s požadavky obchodu.

I když lze připustiti, že osobní poměr V. W. k st-li při vykonávání služeb v jeho závodě pro něho jest proti obvyklému tužšímu služebnímu poměru jiných zaměstnanců značně volný, není přece možno s druhé strany přehlédnouti, že tato volnost jest odůvodněna a vysvětlitelná zvláštními okolnostmi daného případu. V. W. jako manželka Ing. Arnošta W., zaměstnaného rovněž u st-le, jest, jak stížnost sama uvádí, zasvěcena zevrubně podle svých zkušeností, znalostí a schopností do všech obchodních potřeb a požadavků závodu, v němž jest činná. Podle druhu a způsobu prací, jež jsou jí v něm st-lem jako jeho majitelem svěřovány, vykonává je zřejmě k jeho spokojenosti a těší se proto jeho plné důvěře. Její postavení v závodě jest tedy postavením spolehlivé a věci znalé osoby, mající takovou důvěru jeho majitele, že jednak není třeba, aby jí byly jím udělovány výslovně nějaké zvláštní příkazy, jednak že poskytuje se jí při její činnosti značná volnost, zejména také při docházkách do závodu a přítomnosti v něm. Přes to není však možno tvrditi, že by V. W. při této své činnosti byla zcela samostatná, neboť jest vázána tím, aby její činnost byla vykonávána v zájmu zdárného rozvoje závodu a v intencích jeho majitele, kterým jest podřízena. To jsou momenty, jež svědčí o tom, že V. W., dávajíc st-li svou pracovní sílu k dispozici, podrobuje se mlčky tomu, aby on jí disponoval, čili podřizuje se mu při svých pracích, pro jeho závod konaných, a plní jeho rozkazy, které jsou jí předem známy a dány povahou a účelem jejího zaměstnání v závodě. Lze si těžko představit, aby osoba, vykonávající dobrovolně pro jiného služby v jeho podniku, v němž jako ve svém životním postavení jest zaměstnán také její manžel, poskytující jí výživu, jednala zcela samostatně a nebyla vázána rozkazy majitele podniku a nebyla mu podřízena.

Nelze proto důvodně popírati, že by tu takového závazku, projeveného alespoň mlčky, nebylo. Jestliže žal. úřad, přihlížeje ke všem okol-

nostem konkrétního případu, zjištěným šetřením, konaným o zaměstnání V. W. u st-le, v jich souhrnu shledal, že zaměstnání to vykazuje veškeré pojmové znaky, charakterisující je jako mlčky smluvený poměr služební, nelze úsudku tomu vytýkati, ani že by neměl opory ve spisech nebo byl nemožný nebo nelogický a nebyl proto ve shodě se zákonem.

Č. 11.031.

Církevní věci (Slovensko): »Sporem vzniklým v lůně orthodoxní náboženské obce židovské«, který podle min. nař. z 27. října 1905 č. 4249 pres. náleží do kompetence voleného konfesního soudu, jest i spor mezi náboženskou obcí a jejím příslušníkem (o užívání sedadla v modlitebně).

(Nález ze dne 31. ledna 1934 č. 918.)

Prejudikatura: Boh. A 9720/32, 10.911/33.

Věc: Sáli M. v K. proti zemskému úřadu v Bratislavě o sedadlo v židovské modlitebně.

Výrok: Stížnost se zamítá pro bezdůvodnost.

Důvody: St-lka podala dne 26. prosince 1927 u býv. župního úřadu v Košicích a dne 7. dubna 1927 u býv. oddělení min. vnitra v Bratislavě »stížnost« proti spolku »Chevra Sefardin orthodoxní náboženské obce v Košicích«; v této »stížnosti« dovozovala st-lka, že je rušena v držbě sedadla, vyloučena z modlitebny spolku a z používání »ženského« sedadla, nacházejícího se v této modlitebně a patřícího jejímu manželu Davidu M., bydlícímu v Americe, a žádala, aby bylo zjištěno, že je oprávněna modlitebnu spolku navštěvovati, svého sedadla v ní pokojně užívat i že je orthodoxní židovská náboženská obec v Košicích povinna povolit jí volný přístup do modlitebny.

Výměrem z 19. září 1930 nevyhověl měst. notářský úřad v Košicích těmto »stížnostem« st-lčiným, a to z důvodů věcných. — Do tohoto rozhodnutí podala st-lka odvolání.

Žal. úřad vyslovil v nař. rozhodnutí, že »přezkoumav následkem odvolání st-lčina« zmíněný výměr měst. notářského úřadu, zrušuje tento výměr pro nedostatek kompetence řečeného úřadu, ježto vyřízení daného sporu vzhledem k jeho náboženskému rázu spadá do kompetence konfesíonálního smírčího soudu. V důvodech nař. rozhodnutí bylo uvedeno: Je sice pravda, že účast na bohoslužbách z určitého sedadla v modlitebně je vykonávání náboženství a důsledkem toho úkonem veřejnoprávním, z čehož plyne, že spory tohoto rázu, tedy veřejnoprávní spory, nepatří na pořad občanských soudů. Z toho však, že veřejnoprávní spory nepatří na pořad občanských soudů, nemožno ještě vyvozovati i to, že by všechny veřejnoprávní spory spadaly do kompetence adm. úřadů, poněvadž jsou mezi nimi i takové, které vzhledem na jejich zvláštní veřejnoprávní ráz mohou býti vyřízeny jen orgány náboženské společnosti, jimž správa těchto věcí byla svěřena státní